

תרומתו של החינוך המוסיקלי בבית הספר הממלכתי לעיצוב הזהות המוסיקלית

מ. פרנקל

המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן, ישראל

מטרת המחקר

מטרת המחקר הנוכחי הייתה לבדוק את תרומתם של שעורי המוסיקה בבית הספר לעיצוב זהותם המוסיקלית של התלמידים, בוגרי השיעורים הללו.

שיטת המחקר נערך מחקר איכותני בו רואיינו ארבעה עשר אנשים בשנות ה-30-40 לחייהם, בוגרי שני בתי ספר ממלכתיים, שלמדו מוסיקה אצל שתי מורות למוסיקה. מספר מרואיינים היו בעלי רקע מוזיקלי עשיר ו/או מקצועי והשאר, בעלי רקע מוסיקלי חובבני.

בראשית המחקר נערך ראיון עם כל אחד מהמשתתפים והאזנה משותפת לקטעי מוסיקה נבחרים שבחר המרואיין. מדובר אפוא בפרזנטציה מוסיקאלית שפיתחה אמיר (1999). ניתוח הראיונות, לאחר מעשה, התבסס על הגישה הפרשנית-פנומנולוגית (Smith & Osborn, 2003).

ממצאים עיקריים

על סמך הראיונות שהתקיימו הוחלט לסווג את המרואיינים לשלוש קבוצות: "מוסיקאים", "חובבים" ו-"מאזינים". חברי כל אחת מן הקטגוריות הללו היו בעלי רקע מוסיקלי שונה ומקומה של המוסיקה בחייהם היה שונה אף הוא. ה-"מוסיקאים" היו אלו שהמוסיקה היא עיסוקם המקצועי; ה-"חובבים" היו אלו הצורכים מוסיקה מגוונת ושלהם ידע רב עליה; לבסוף, ה-"מאזינים" היו אלו הצורכים מוסיקה באמצעות האזנה מזדמנת בלבד.

חרף הבדלים קטגוריים אלו, כלל המרואיינים העידו כי המוסיקה מהווה מרכיב חשוב בחייהם. כמו כן, בקרב המרואיינים, הייתה קיימת תמימות דעים בנוגע להשפעה החיובית שהייתה לשיעורי המוסיקה על חייהם. המרואיינים ציינו כי תרומת השיעורים באה לידי ביטוי לא רק בעבר, בזמן שהמרואיינים עוד היו תלמידים, אלא גם בהווה, בחייהם הבוגרים.

מסקנות והשלכות

אחד החידושים העולים מהמחקר הנוכחי הוא כי לימודי המוסיקה משפיעים על זהותם של התלמידים, הרי נמצא, שלשיעורי המוסיקה תרומה ישירה לבחירתם של הבוגרים לעסוק במוסיקה באופן מקצועי. לחילופין, נמצא כי לשיעורים תרומה עקיפה לזהותם הכללית של בוגרים אשר המוסיקה דומיננטית מאד בחייהם. יתירה מזאת, המחקר הראה שההשפעה של לימודי המוסיקה על הזהות היא עמוקה וארוכת טווח. בניגוד למחקרים המתמקדים בתרומת המורה להישגי תלמידו, המחקר הנוכחי ביקש להתחקות אחר תרומתו של המורה לעיצוב זהות תלמידו. המחקר הוכיח כי קיים קשר ישיר בין שיעורי מוסיקה בבית הספר היסודי לבין עיצוב הזהות המוסיקלית של תלמיד אשר השתתף בשיעורים הללו.

ביבליוגרפיה

אמיר, ד. (1999). להיפגש עם הצלילים. רמת-גן: הוצאת אוניברסיטת בר-אילן.

Smith, J. A., & Osborn, M. (2003). Interpretative phenomenological analysis. In: J. A. Smith (Ed.), Qualitative psychology (pp.51-80). Wiltshire: Cromwell.